

Avdelningen för Analys
Erik Åhlin
erik.ahlin@socialstyrelsen.se

Beslut om miniminivåer som universitets- sjukvården bör uppnå med utgångspunkt i vad som anges i ALF-avtalet

I regeringsuppdraget om utvärdering av universitetssjukvård (S2019/05315/RS) anges att myndigheten ska fastslå de miniminivåer som universitetssjukhusen bör uppnå. Vid föregående utvärdering av universitetssjukvården överlämnade Socialstyrelsen förslag till miniminivåer till regeringen (dnr 28311/2016). Inför aktuell utvärdering fastslås nu dessa av myndigheten.

Med miniminivåer avses de miniminivåer som är nationellt framtagna av Socialstyrelsen, i nationell konsensus med ALF-regionerna och den nationella styrgruppen för ALF. För att utnämnas till universitetssjukvårdsenhet (USVE) ska USVE, jämte att bedriva en hälso- och sjukvård av hög kvalitet, uppfylla miniminivåerna. Minimnivåerna beskriver de krav avseende strukturer, processer och resultat som gäller för USVE. Minimnivåerna ligger till grund för ALF-regionens utnämning av USVE och ligger även till grund för den utvärdering av verksamheten som sker vart fjärde år enligt det nationella ALF-avtalet. I avtalet anges att en region som inte uppnår denna miniminivå i samverkan med berört universitet ska åtgärda detta inom en viss tid i enlighet med utvärderingens rekommendation. Om så inte sker får staten säga upp ALF-avtalet gentemot berörd region. Minimnivåerna ska ange de lägsta krav som kan ställas på universitetssjukvården. Det kan även finnas ytterligare krav på USVE som tagits fram specifikt inom regionerna.

Beslut om miniminivåer

Socialstyrelsen har tagit fram 27 miniminivåer. Nivåerna är kopplade till ALF-avtalet som avser klinisk forskning, läkarutbildning och utveckling av hälso- och sjukvården. Nedan redovisas varje miniminivå för sig inom dessa områden.

Följande förkortningar används vid redovisningen av miniminivåerna:

- USVE = universitetssjukvårdsenhet
- VFU/VIL = verksamhetsförlagd utbildning och verksamhetsintegrerat lärande.
- FoUU = forskning och utveckling samt utbildning

Generell miniminivå för klinisk forskning, utbildning och utveckling

Vid USVE finns i ledningen minst en FoUU-ansvarig person som är minst docent med förenad eller adjungerad anställning vid universitet eller högskola.

Med förenad anställning avses en anställning vid universitet eller högskola som är förenad med anställning vid en sjukvårdsenhet som är upplåten för medicinsk utbildning och forskning (4 kap. högskoleförordningen, 1992:1434, enbart professorer och lektorer). Med adjungerad anställning avses en tidsbegränsad anställning och regleras enligt högskoleförordningen (4 kap. högskoleförordningen, 1992:1434). FoUU-ansvaret kan ligga på fler än en person, som ansvarar för olika delar (forskning, utbildning eller utveckling).

Miniminivåer klinisk forskning

Socialstyrelsens beslut inom området klinisk forskning omfattar tio miniminivåer. Åtta av miniminivåerna avser strukturer och processer samt två är resultatmått. Områden som nivåerna berör avser tillämpning av handlingsplan för att stimulera studenter och kliniskt verksam personal till att forska, forsknings- och utbildningskompetens i ledningen, samverkan vid planering och genomförande av klinisk forskning samt deltagande i möten och konferenser. Resultatmåttarna avser produktion av vetenskapliga artiklar, halvtidsseminarium och doktorsexamen vid enheten.

Övergripande definition av klinisk forskning

Med klinisk forskning avses sådan forskning som förutsätter vårdens strukturer och resurser och har som mål att lösa ett ohälsoproblem eller att identifiera faktorer som leder till ökad hälsa (enligt ALF-avtalet).

Detta inkluderar bland annat forskning och studier på människa (patientnära forskning) godkänd av etikprövningsnämnd, exempelvis experimentella studier, behandlingsstudier (ex kliniska prövningar, interventionsstudier) såväl som observationsstudier (ex registerbaserade studier, epidemiologiska studier, kvalitativa studier).

Miniminivåer klinisk forskning	Definitioner och kommentarer
Vid USVE tillämpas en handlingsplan som stödjer utvecklingen från student till docent inom för enheten relevanta yrkesgrupper.	Med handlingsplan avses en skriftlig plan eller strategi med åtgärder för att uppfylla uppsatta mål. Den kan ha tagits fram av ledningsorganet för ALF eller av USVE.

	<p>Handlingsplanen kan exempelvis innehålla olika former av stöd under perioden från student till docent, samt en incitamentsstruktur som uppmuntar till strävan att nå docentur.</p> <p>Med relevanta yrkesgrupper avses för USVE relevant personal med direkt eller indirekt patientkontakt inom de för närvarande 22 yrken som kräver legitimation för att få utöva yrket samt andra relevanta yrken med krav på högskolekompetens, ex biostatistiker, molekylärbiolog, socionom, folkhälsovetare.</p>
Vid USVE finns minst en kliniskt verksam erfaren forskarhandledare	<p>Med kliniskt verksam avses personal inom de för närvarande 22 yrken som kräver legitimation för att få utöva yrket samt andra relevanta yrken med krav på högskolekompetens, t.ex. biostatistiker, molekylärbiolog, socionom, folkhälsovetare.</p> <p>Med erfaren forskarhandledare avses minst docent.</p>
Vid USVE finns minst en kliniskt verksam doktorand, som aktivt deltar i sin forskarutbildning	<p>Med kliniskt verksam doktorand avses person inom de för närvarande 22 yrken som kräver legitimation för att få utöva yrket samt andra relevanta yrken med krav på högskolekompetens, t.ex. biostatistiker, molekylärbiolog, socionom, folkhälsovetare.</p>
Vid USVE har någon av den kliniskt verksamma personalen genomfört ett halvtidsseminarium eller erhållit en doktorsexamen under en fyraårsperiod.	<p>Med kliniskt verksam personal avses personer inom de för närvarande 22 yrken som kräver legitimation för att få utöva yrket samt andra relevanta yrken med krav på högskolekompetens, t.ex. biostatistiker, molekylärbiolog och socionom, folkhälsovetare.</p> <p>Halvtidsseminarium ska genomföras för varje doktorand som ska avlägga doktorsexamen i syfte att kontrollera att målen för doktorsexamen är på god väg att realiseras.</p> <p>För doktorsexamen krävs godkänd vetenskaplig doktorsavhandling samt att övriga examinationsmoment i forskarutbildningen är godkända.</p>

	<p>Nivån är satt för att även personalmässigt små enheter ska kunna utses till USVE.</p>
<p>USVE samverkar, vid planering och genomförande av studier avseende klinisk forskning, med andra vårdenheter inom egen region, andra regioner, universitet och högskolor, näringsliv, patient- och närstående eller företrädandeorganisationer.</p>	<p>Med samverkan, när så är relevant, avses övergripande gemensamt handlande på organisatoriskt plan för visst syfte. Någon eller några tillför sina specifika resurser, kompetenser och/eller kunskaper till en uppgift som utförs gemensamt.</p> <p>Samverkan med patient- och närstående och/eller företrädande organisationer avser USVE som har direkt patientkontakt.</p>
<p>Kliniskt verksam personal vid USVE bedriver eller deltar kontinuerligt i regionala, nationella eller internationella studier avseende klinisk forskning.</p>	<p>Med kliniskt verksam personal avses personer inom de för närvarande 22 yrken som kräver legitimation för att få utöva yrket samt andra relevanta yrken med krav på högskolekompetens, t.ex. biostatistik, molekylärbio- og och socionom, folkhälsovetare.</p>
<p>På USVE finns en kontinuerlig produktion av vetenskapliga artiklar.</p>	<p>Med vetenskapliga artiklar avses originalartiklar och översiktsartiklar, dvs. artiklar som genomgått sakkunniggranskning (peer-review) och publicerats (inklusive Epub ahead of print) i vetenskapliga tidskrifter.</p> <p>Med kontinuerlig avses en ständigt pågående produktion.</p>
<p>Kliniskt verksam personal vid USVE deltar regelbundet i vetenskapliga möten och konferenser med egen vetenskaplig presentation.</p>	<p>Med kliniskt verksam personal avses personer inom de för närvarande 22 yrken som kräver legitimation för att få utöva yrket samt andra relevanta yrken med krav på högskolekompetens, t.ex. biostatistik, molekylärbio- og, socionom, folkhälsovetare.</p> <p>Med vetenskaplig presentation avses inbjuden som talare eller deltagande med accepterat abstract, poster eller muntlig presentation vid nationella eller internationella vetenskapliga möten/konferenser.</p>
<p>Minst en forskare vid USVE har minst ett beviljat anslag i nationell eller internationell konkurrens med pågående dispositionsrätt.</p>	<p>Med beviljat anslag avses medel som beviljats där kliniskt verksam personal vid USVE är huvudsökande eller medsökande.</p> <p>Dispositionsrätten kan ligga hos universitetet eller USVE.</p>

Kliniskt verksam personal vid USVE har tillgång till relevant stöd och lokaler som möjliggör klinisk forskning i tillräcklig omfattning.

Här avses kliniskt verksam personal som bedriver klinisk forskning. Med tillgång till avses att kliniskt verksam personal har tillgång till relevant stöd antingen vid enheten eller från annan aktör, t.ex. annan USVE på sjukhuset, landstingets organisation eller universitet/högskola.

Exempel på relevant stöd som möjliggör klinisk forskning:

- Tillgång till arbetsplats med dator
 - Tillgång till för verksamheten adekvat bibliotekstjänst och aktuella tidskrifter
 - Tillgång till relevanta digitala informationssystem
 - Forskningsansökningar
 - Projektplanering
 - Framtagande av studieprotokoll och patientinformation
 - Etikansökningar/regulatoriska dokument
 - Avtalsskrivning
 - Forskningsjuksköterska
 - Good Clinical Practice - utbildning (GCP-utbildning)
 - Randomisering
 - Core facilities
 - Avancerad teknisk utrustning
 - Utbildning om vad som gäller för forskning på biobanksprov
 - Sjukvårdsintegrerad biobankning
Biobanker och/eller biobanksdata inkl. service för tillgång till befintliga prov
 - Biobanksservice för planering av studier
 - Rådgivning och hjälp vid utformning av biobanskavtal
 - Kvalitetsregister
 - Datainsamling/datahantering/databaskonstruktion
 - Statistisk analys
 - Forskningsdatabas
 - Monitorering
-

- Innovationssystem
- Publikationsstöd.

Miniminivåer läkarutbildning

Socialstyrelsens beslut inom området läkarutbildning omfattar åtta miniminivåer, samtliga berör strukturer och processer. Områden som nivåerna berör är att erbjuda VFU/VIL, handledarutbildning, att lärandemålen är kända vid universitets-sjukvårdsenheten, uppföljning av VFU/VIL och rutin för student som inte uppfyller lärandemålen för VFU/VIL.

Övergripande definition av läkarutbildning enligt ALF:

För att säkerställa att de blivande läkarna har den kliniska erfarenhet som yrket kräver är det av stor vikt att läkarstudenterna får ändamålsenlig undervisning, relevant träning och god handledning för att nå utbildningens mål. För detta fordras miljöer i hälso- och sjukvården som är anpassade för studenternas lärande och träning och handledare med vetenskaplig och pedagogisk kompetens som är väl insatta i de mål som studenten förutsätts nå under utbildningen.

Miniminivåer läkarutbildning	Definitioner och kommentarer
Vid USVE erbjuds VFU/VIL eller annan utbildningsinsats.	
Den personal som regelbundet deltar i VFU/VIL för läkarstuderande vid USVE har erforderlig pedagogisk handledarutbildning enligt universitetets direktiv.	
Vid USVE erbjuds alla läkarstuderande en namngiven handledare under VFU/VIL som de kan vända sig till.	
Personal som handleder läkarstudenter vid USVE följer handledarinstruktionerna.	Universitetet ansvarar för handledarinstruktionerna.
Utbildningens lärandemål för VFU/VIL är kända av personal som handleder läkarstudenter.	Lärandemålen är framtagna av universitetet, USVE kan dessutom ha omsatt lärandemålen i mer detaljerade mål anpassade för verksamheten.
USVE kan redovisa exempel på hur kursutvärderingar och uppföljningar under VFU/VIL har använts i förbättringsarbetet.	Universitetet ansvarar för kursutvärderingar. Med uppföljning under VFU/VIL avses att USVE inhämtar feedback från läkarstudenter.

<p>Vid USVE används en känd skriftlig rutin för studenter som inte uppfyller lärandemålen.</p>	<p>Med rutin avses ett bestämt tillvägagångssätt för hur aktiviteter ska genomföras samt hur ansvaret ska fördelas.</p> <p>Universitetet ansvarar för rutinen/riktlinjen.</p>
<p>USVE tillhandahåller lokaler och basutrustning som möjliggör verksamhetsintegrerad utbildning av läkarstudenter.</p>	<p>Exempel på relevant infrastruktur som möjliggör utbildning av läkare.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ändamålsenliga lokaler för seminarier och utbildning • Ändamålsenlig utbildningsmiljö för klinisk färdighetsträning • Tillgång till arbetsplats med dator • Tillgång till för verksamheten adekvat bibliotekstjänst och aktuella tidskrifter • Tillgång till relevanta digitala informationssystem

Miniminivå utveckling av hälso- och sjukvård

Socialstyrelsen beslut inom området utveckling av hälso- och sjukvård omfattar åtta miniminivåer, samtliga avser strukturer och processer. Myndigheten anser att universitetssjukvårdsenheterna bör vara vägledande inom flera områden även för övrig hälso- och sjukvård.

Miniminivåerna omfattar områden som berör kunskapsutveckling och spridning av denna, användning av data för utveckling av verksamheten, samverkan med olika intressenter såsom patientföreträdare och personalens kompetensutveckling.

Miniminivåer utveckling av hälso- och sjukvård	Definitioner och kommentarer
<p>USVE kan redovisa på vilket sätt kliniskt verksam personal använder kunskapsstöd.</p>	<p>Med kunskapsstöd avses exempelvis riktlinjer och vårdprogram.</p>
<p>Kliniskt verksam personal vid USVE har under året deltagit i framtagande eller uppdatering av kunskapsstöd.</p>	
<p>USVE förmedlar resultatet av sin verksamhet och sitt utvecklingsarbete i en skriftlig årsrapport.</p>	<p>Med utvecklingsarbete avses användande av vetenskap eller beprövad erfarenhet (exempelvis införande av och utmönstring av metoder) samt innovationer i syfte att utveckla verksamheten.</p> <p>Med förmedla avses att göra den skriftliga rapporten tillgänglig och</p>

	<p>sprida till övriga delar av hälso- och sjukvården.</p>
<p>USVE använder data från för verksamheten relevanta kvalitetsregister i utvärdering och utveckling av verksamheten.</p>	<p>Med utvärdera avses bedöma resultatet av en verksamhet eller åtgärd.</p> <p>Med utveckla verksamheten avses att konkreta förändringar införs i verksamheten med syfte att leda till förbättringar för patienterna.</p>
<p>USVE använder data från mätningar av patienternas upplevelser och kan redovisa att det bidragit till utveckling av verksamheten.</p>	<p>Med patienternas upplevelser avses:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Upplevelse av sin egen sjukdom och hälsa efter behandling eller annan intervention (t.ex. symtom, funktionsförmåga, hälsorelaterad livskvalitet). • Upplevelser av vården (t.ex. bemötande, förtroende, delaktighet, väntetider, kontakt, samordning). <p>Avser USVE som har direktkontakt med patienter</p>
<p>USVE samverkar med patienter och närstående eller patient- och närståendearbetsorganisationer i utvärderings- och utvecklingsarbetet.</p>	<p>Avser USVE som har direktkontakt med patienter.</p>
<p>USVE har en skriftlig och på ledningsnivå beslutad strategi, rutin eller motsvarande som stöder innovationer, till följd av utvecklingsarbete och forskningsresultat och som är känd i verksamheten.</p>	<p>Med ledningsnivå avses den nivå som har mandat att fastställa gemensamma strategier/riktlinjer eller motsvarande. Strategin/rutinen kan vara beslutad på annan nivå än USVE, t.ex. av landstinget/regionen. Med strategi avses en långsiktig övergripande plan.</p> <p>Strategin kan exempelvis innehålla stöd till anställda med målet att de ska ha kunskap, kompetens och färdigheter för att bidra till innovationer i hälso- och sjukvården. Den kan också innehålla stöd för utveckling och implementering av innovationer i hälso- och sjukvården.</p> <p>Med rutin avses ett bestämt tillvägagångssätt för hur aktiviteter ska genomföras samt hur ansvaret ska fördelas.</p> <p>Med innovationer avses goda idéer som har utvecklats till nyskapande</p>

	<p>produkter, tjänster eller arbetsmetoder till nytta för invånare, patienter, och medarbetare och som svarar mot behov och efterfrågan i vardagen och omvärlden. Värdet uppstår i nyttiggörandet och tillämpningen av en idé.</p>
<p>Vid USVE finns en rutin för att kontinuerligt följa upp den kliniskt verkssamma personalens individuella fortbildnings- och vidareutbildningsplaner</p>	<p>Med kliniskt verksam personal avses personer inom de för närvarande 22 yrken som kräver legitimation för att få utöva yrket samt andra relevanta yrken med krav på högskolekompetens, t.ex. biostatistik, molekylärbio- log, socionom, folkhälsovetare.</p> <p>Med fort- och vidareutbildning avses utbildning i syfte att upprätthålla och utveckla den kompetensnivå som krävs för att kunna utföra arbetsuppgifterna.</p> <p>Med rutin avses ett bestämt tillvägagångssätt för hur aktiviteter ska genomföras samt hur ansvaret ska fördelas.</p>
